

legal and marketing, management); as part of informative space an informative-educational environment includes the aggregate of subjects, which create, redo, information, information and vehicle facilities is used, that she is served; how an informative infrastructure informative-educational environment is created by all society and called to provide his educational necessities. The structure of informative-educational environment is found out and basic his component components are marked: physical, informative, psychological, intellectual. Their general description is represented. It is marked, that the cabinet of informatics, and also workplaces of administrators, teachers, is the base of physical constituent of informative environment; to the informative environment belong also the Internet, local network and hardwares of moultimediya, educational-educate process software. A «human factor» belongs to the psychological and intellectual constituent of informative environment. It is readiness and possibility of participants of informative-educational environment to collaboration and use of technologies information and of communication in an educational process. Basic problems and difficulties which arise up before the modern managers of education during creation of informative-educational environment are exposed. It is found out, that creation, development and use of high-quality and highly technological informative-educational environment is difficult requirement specification. However, for this purpose it is necessary fully to involve scientific-methodical, organizational and pedagogical potential of all system of education. It is marked, that the created unique informative-educational environment, is able to improve productivity and professionalism of administration and pedagogical collective, and also to promote progress of students of school.

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ ДО
ЗАПОБІГАННЯ І РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНІЙ РОБОТІ З УЧНЯМИ**

УДК: 378.937+371.03

Розум К.В.

Стаття присвячена висвітленню сутності експериментальної моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання та розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями, що лягла в основу формувального експерименту з підготовки студентів до зазначеної діяльності.

Ключові слова: експериментальна модель, майбутні вчителі гуманітарного профілю, готовність до запобігання і розв'язання конфліктів.

**ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ
ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ГУМАНИТАРНОГО
ПРОФИЛЯ К ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ И РАЗРЕШЕНИЮ**

КОНФЛИКТОВ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ С УЧАЩИМИСЯ

Розум Е.В.

Статья посвящена освещению сущности экспериментальной модели формирования готовности будущих учителей гуманитарного профиля к предотвращению и разрешению конфликтов в учебно-воспитательной работе с учащимися, которая легла в основу формирующего эксперимента по подготовке студентов к указанной деятельности.

Ключевые слова: *экспериментальная модель, будущие учителя гуманитарного профиля, готовность к предотвращению и разрешению конфликтов.*

EXPERIMENTAL MODEL OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF A HUMANITARIAN PROFILE FOR PREVENTION AND A RESOLUTION OF CONFLICTS IN TEACHING AND EDUCATIONAL WORK WITH PUPILS

Rozum K.V.

The article reviews an essence of experimental model of formation of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts in teaching and educational work with pupils, as pedagogical conditions of realization of the specified model acted: stimulation of development of moral, emotional and strong-willed qualities of future teachers of humanitarian disciplines; creation of the tolerant environment in student's group; saturation of teaching and educational process by active methods, the resolutions of conflicts promoting formation at future teachers of skills. It is proved that introduction of pedagogical conditions by means of the developed special course of «A basis of formation of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts» significantly influenced formation and development of components of the components determined by us in structure of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts in general education educational institution, namely: personal and motivational, cognitive and activity, behavioural - analytical which were estimated by means of incentive, substantial and operational and regulatory and estimated. As result the formation of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts in teaching and educational work with pupils on the following levels acted: low, average, high.

Keywords: *experimental model, future teachers of a humanitarian profile, readiness for prevention and resolution of conflicts.*

Постановка проблеми. У теорії і практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід, який охоплює різноманітні аспекти професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Зазвичай, у педагогіці для дослідження певного явища використовується модель, яка схематично відображає сутність

формування того чи іншого феномена і впроваджується в навчально-виховний процес. Теоретичне дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями, результати констатувального етапу дослідження дали змогу побудувати експериментальну модель формування зазначеної готовності під час навчання у вищому педагогічному закладі освіти.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження педагогічних явищ, процесів відбувається унаслідок вивчення їх системних структур і побудови моделі, що визначає або уточнює їх характеристику. У методології науки модель (від франц. *modele*, від лат. *modulus* – міра, образ, норма) розуміється як аналог (схема, структура, знакова система) певного фрагмента природної та соціальної реальності, породження людської культури, концептуально-теоретичного світу тощо – оригіналу моделі [6].

Модель О. Вітун визначається як: уявно або матеріально реалізована система, що відображає чи відтворює об'єкт дослідження і здатна його заміщувати в такий спосіб, щоб її вивчення надавало нову інформацію про цей об'єкт; спеціально спроектований педагогічний об'єкт, що має необхідний ступінь схожості з вихідним, адекватний цілям дослідження [3]. Як систему, що відбиває або відтворює об'єкт дослідження і здатна його замінити, надати уявлення про суттєво важливі характеристики педагогічного явища, системи, ситуації розуміє модель С.Омельченко [5]. Ю.Бабанський наголошує, що це явище, предмет, знакове утворення чи умовний образ, що знаходиться в деякому співвідношенні до об'єкта, який вивчається, і здатні замінювати його у процесі дослідження, надаючи інформацію про об'єкт [2].

Г. Мельниченко зазначає, що модель – це об'єкт, який відповідає іншому об'єкту (оригіналу), замінює його в ході пізнання і дає про нього чи його частину певну інформацію. В основі моделі лежить певна аналогія, відповідність між досліджуваним об'єктом і його моделлю, що дозволяє переходити від моделі до самого об'єкта, використовувати на ньому результати, одержані за допомогою моделі [4].

Досліджуючи проблему формування фізичної культури учнів початкової школи в умовах диференційованого навчання, О. Аксьонова визначає модель як відображення (схематичне, описове) етапів «входження» особистості у фізичну культуру у вигляді рівневого виявлення, використання і розвитку певних потенційних показників у співвідношенні із поступовою реалізацією диференційованих педагогічних завдань та певними видами диференціації та максимального наближення до еталону фізичної культури особистості – її фізичної досконалості [1].

Мета статті полягає в розробці експериментальної моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання та розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями та визначенні ефективності її впровадження під час підготовки студентів до професійно-педагогічної діяльності.

Основний виклад матеріалу. В аспекті дослідження під моделлю ми розуміємо схему, яка зображує основну структуру формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у загальноосвітньому навчальному закладі. Побудова експери-

ментальної моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до запобігання та розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями передбачала впровадження під час формувального експерименту впровадження визначених педагогічних умов (див. рис.).

Розроблена експериментальна модель містить: мету, етапи, педагогічні умови, форми і засоби їх реалізації, компоненти, критерії та результат.

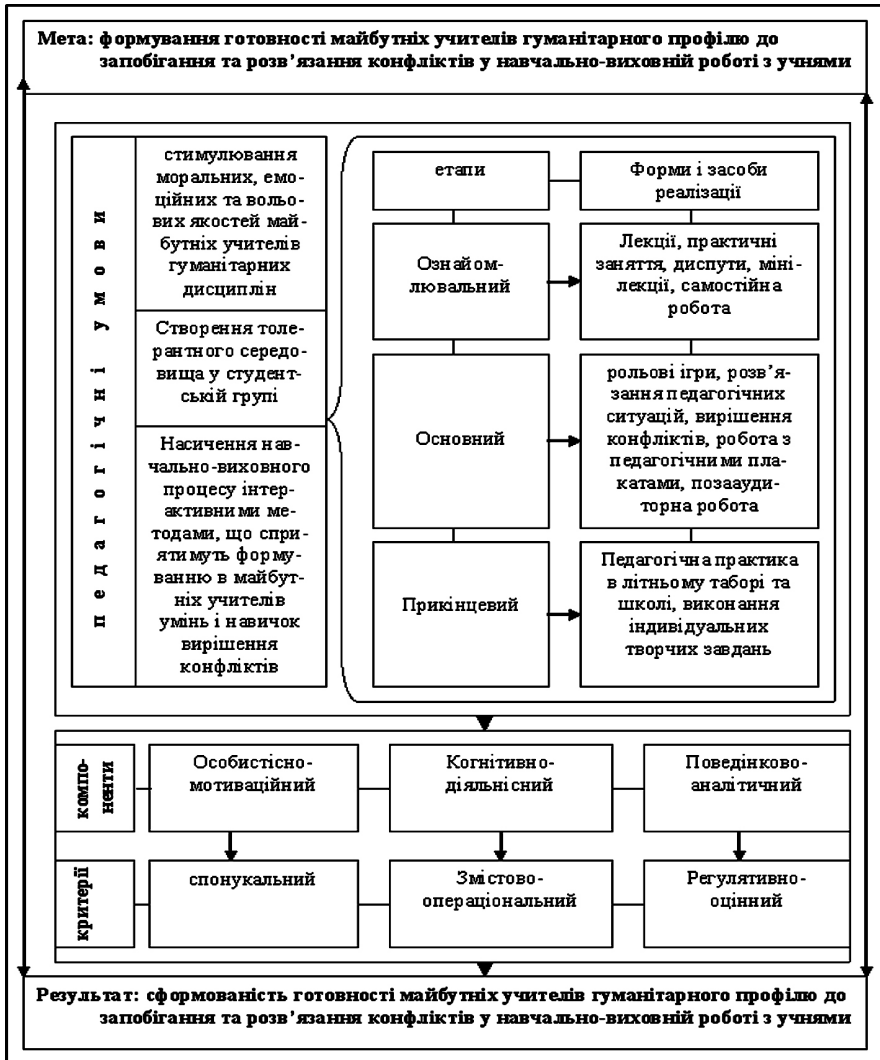

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання та розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями

Педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів виступили:

- стимулювання розвитку моральних, емоційних та вольових якостей майбутніх учителів гуманітарних дисциплін;
- створення толерантного середовища у студентській групі;
- насичення навчально-виховного процесу активними методами, що сприятимуть формуванню у майбутніх учителів умінь і навичок розв'язання конфліктів.

З огляду на те, що педагогічні умови є взаємопов'язаними і взаємообумовленими, їх упровадження здійснювалося на всіх етапах експериментальної роботи.

Експериментальна робота здійснювалася поетапно: ознайомлювальний етап передбачав набуття студентами знань щодо запобігання і розв'язання конфліктів, засобами реалізації педагогічних умов на цьому етапі виступили: лекції, семінари, диспути, міні-лекції, спецкурс «Основи формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання та розв'язання конфліктів».

Основний етап передбачав набуття майбутніми вчителями необхідних умінь та навичок за допомогою проведення різноманітних рольових ігор, роботи з педагогічними плакатами, аналізу педагогічних задач і розв'язання конфліктних ситуацій, а також проведення різних позааудиторних видів роботи (перегляду фільмів, гри «Брей-ринг» тощо).

Прикінцевий етап передбачав застосування студентами знань, умінь, навичок на практиці, який реалізовувався під час проходження літньої та шкільної педагогічних практик.

Метою спецкурсу було формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховній діяльності з учнями.

Завдання спецкурсу полягало в ознайомленні студентів з видами конфліктів та причин їх виникнення, формуванням організаційних і комунікативних умінь, а також умінь контролювати свої емоції та толерантного ставлення до учнів та колег, умінь аналізувати свою діяльність та діяльність учнів, вирішувати різноманітні педагогічні та конфліктні ситуації, швидко приймати оптимальні рішення в ситуаціях, що виникають і т. ін.

По закінченні спецкурсу студенти повинні були оволодіти певними вміннями і навичками запобігання і розв'язання конфліктів: навчитися контролювати свої емоції, толерантно ставитися до учнів та колег, знаходити індивідуальний підхід до кожного з учнів, уміти запобігати конфліктним ситуаціям, спілкуватись і співпрацювати з педагогічним колективом, адміністрацією навчального закладу, дітьми та їхніми батьками тощо.

Під час проведення формувального експерименту ми також залучили викладачів із таких дисциплін як «Педагогіка», «Психологія», «Релігієзнавство», «Соціологія», «Культурологія», які погодилися взяти участь в експериментальній роботі. Значна увага приділялася самостійній роботі студентів для виконання індивідуальних творчих завдань, підготовки міні-лекцій, позааудиторних виховних заходів тощо.

Зокрема для закріплення матеріалу, отриманого під час проведення лекцій та практичних занять робіт, майбутнім учителям було запропоновано підго-

тувати міні-лекції з таких тем: «Сутність конфліктних ситуацій»; «Толерантність майбутнього вчителя»; «Комунікативні вміння вчителя»; «Моральні якості майбутнього вчителя»; «Емоційно-вольові якості вчителя»; «Види конфліктів»; «Розв'язання конфліктних ситуацій»; «Стиль взаємодії педагога в конфлікті з учнями»; «Причини конфліктів»; «Особливості педагогічних конфліктів».

Зазначимо, що експериментальна робота впливала на формування й розвиток складових визначених нами компонентів у структурі готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у загальноосвітньому навчальному закладі, а саме: особистісно-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, поведінково-аналітичного, які оцінювалися за допомогою спонукального (показники: наявність позитивної мотивації на педагогічну діяльність; наявність позитивної мотивації на досягнення успіху в професійній діяльності; толерантне ставлення до учасників педагогічного процесу), змістово-операціонального (показники: наявність знань щодо видів конфліктів та причин їх виникнення, сформованість організаційних та комунікативних умінь) та регулятивно-оцінного критеріїв (сформованість умінь обирати правильну поведінку в конфліктній ситуації; сформованість рефлексивних умінь, сформованість умінь визначати причини конфліктів).

Результатом виступила сформованість готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями за такими рівнями: низький, середній, високий.

Після проведення формувального експерименту зі студентами були проведені повторні зрізи щодо визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховному закладі. На підставі одержаних результатів, ми дійшли висновку, що у студентів експериментальної групи результати значно збільшилися, порівняно з результатами студентів контрольної групи. Так, на низькому рівні сформованості готовності до запобігання і розв'язання конфліктів зафіксовано 15,4 % майбутніх учителів ЕГ (було - 47,1 %) та 44,5 % КГ (було - 47,6 %); на середньому рівні виявлено 54,8 % студентів ЕГ (було - 38,7 %) і 38,4 % КГ (було - 38,9 %); високий рівень зафіксовано у 29,8 % респондентів ЕГ (було - 14,2 %) і 17,1 % КГ (було - 13,5 %). Відтак, реалізація експериментальної моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями з упровадженням визначених педагогічних умов сприяла більш швидкому переходу студентів на вищий рівень, що підтвердило й математичне обчислення, проведене за λ -критерієм Колмогорова-Смирнова: $\lambda_{\text{емп.}} > \lambda_{\text{кр.}}$.

Висновок. Проведене дослідження дає можливість вирішувати питання готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями у процесі навчання у вищих педагогічних навчальних закладах. Водночас його результати не вичерпують усієї повноти їх висвітлення і не претендують на всебічне розкриття зазначеної проблеми. **Перспективу напрямів подальших наукових досліджень** убачаємо у створенні і впровадженні інтегрованих курсів з формуван-

ня готовності учителів інших спеціальностей до забігання і розв'язання конфліктів, вивчення зарубіжного досвіду і впровадження його прогресивних ідей у практику вищої педагогічної школи.

Література:

1. Аксьонова О. П. Формування фізичної культури учнів початкової школи в умовах диференційованого навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. П. Аксьонова. — Тернопіль, 2005. — 20 с.

2. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: общедидактический аспект / Ю. К. Бабанский. — М. : Педагогика, 1977. — 254 с.

3. Витун Е. В. Формирование готовности к здоровому образу жизни у студентов нефизкультурных вузов на основе ценностных ориентаций: автореф. дис... на соискание учен. степени канд. пед. наук: специальность 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Е. В. Витун. — Магнитогорск, 2007. — 24 с.

4. Мельниченко Г. В. Педагогичні засади модельної технології навчання у формуванні професійної компетенції майбутніх учителів англійської мови і літератури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спеціальність 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. В. Мельниченко. — О., 2004. — 273 с..

5. Омельченко С. О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: [монографія] / С. О. Омельченко. — Луганськ : «Альма-матер», 2007. — 352 с.

6. Философский энциклопедический словарь / Ред. кол.: С. С. Аверинцев и др. — [2-е изд.]. — М. : Советская энциклопедия, 1989. — 814 с.

EXPERIMENTAL MODEL OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF A HUMANITARIAN PROFILE FOR PREVENTION AND A RESOLUTION OF CONFLICTS IN TEACHING AND EDUCATIONAL WORK WITH PUPILS

Rozum K. V.

Abstract. *The article reviews an essence of experimental model of formation of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts in teaching and educational work with pupils, as pedagogical conditions of realization of the specified model acted: stimulation of development of moral, emotional and strong-willed qualities of future teachers of humanitarian disciplines; creation of the tolerant environment in student's group; saturation of teaching and educational process by active methods, the resolutions of conflicts promoting formation at future teachers of skills. It is proved that introduction of pedagogical conditions by means of the developed special course of «A basis of formation of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts» significantly influenced formation and development of components of the components determined by us in structure of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts in general education educational institution, namely: personal and motivational, cognitive and activity,*

behavioural - analytical which were estimated by means of incentive, substantial and operational and regulatory and estimated. As a result the formation of readiness of future teachers of a humanitarian profile for prevention and a resolution of conflicts in teaching and educational work with pupils on the following levels acted: low, average, high.

Keywords: *experimental model, future teachers of a humanitarian profile, readiness for prevention and resolution of conflicts.*

**МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЇХНЯ СУТНІСТЬ,
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЗАСТОСУВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ**

УДК: 378+340.143+004.0326+377.35

Бочевар А.Г.

У статті розглядаються сутність поняття «мультимедіа» та «мультимедійні технології», їх класифікація та шляхи застосування в підготовці майбутніх юристів.

Ключові слова: *мультимедійні технології, підготовка юристів.*

В статье рассматриваются понятия «мультимедиа» и «мультимедийные технологии», их классификация и способы применения в подготовке будущих юристов.

Ключевые слова: *мультимедийные технологии, подготовка юристов.*

The article reviews the meaning of the terms “multimedia” and “multimedia technologies”, its classification and ways of applying in education of future lawyers.

Key-words: *multimedia technologies, lawyers’ educating.*

Актуальність дослідження зумовлена педагогічною та соціальною значущістю проблеми формування особистості майбутнього юриста, оскільки роль представника юридичної професії в сучасному суспільстві безперечно значна.

Основна мета юриста – встановлення справедливості, тому бути юристом – це велика відповідальність. Для нашої країни ця професія надзвичайно важлива, адже сьогодні, коли відбувається процес розбудови правової держави в Україні, передусім на правників покладаються надії та завдання утвердження принципу верховенства права, вдосконалення українського законодавства, посилення правових гарантій захисту різних верств населення і підвищення правосвідомості та правової культури українців.

Як і до кожного кваліфікованого спеціаліста, існує ряд вимог і до особистості юриста. Складність та спеціалізований характер юридичних справ визначають особливі вимоги до підготовки й досвіду представника закону. З огляду на це, побудова навчального процесу у вищому юридичному навчальному закладі має відповідати реформуванню вищої освіти, приведення її у відповідність до вимог сучасності, технічного прогресу та положень Болонської декларації